

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

วรรณคดี และวรรณกรรม

ม.๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ.นวพร คำเมือง ศศ.บ., กศ.ม.

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.ชนิกา พรหมมาศ ศศ.บ., ศษ.ม., ศศ.ด.

ผศ.ปัทมา คำประสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม.

นายอรรถ ดีที่สุด ศศ.บ., ศศ.ม.

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ ศศ.บ.

บริษัท ต้นแบบพัฒนา จำกัด

เลขที่ ๑๘ ซอยวัฒนสุขนิเวศน์

แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cheriesnk@gmail.com

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๒๒ ๔๕๔๓

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

วรรณคดี และวรรณกรรม

ม.๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

ผศ.นวพร คำเมือง

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.ชนิกา พรหมมาศ

ผศ.ปัทมา ดำประสิทธิ์

นายอรรถ ดีที่สุด

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7804-8

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียน และครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด พัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ ทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลก ได้อย่างมีความสุข

ในการจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้คณะผู้จัดทำได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร

การเสนอเนื้อหา กิจกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ศักยภาพของนักเรียน เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมบนพื้นฐานของการบูรณาการแนวคิดทางการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มุ่งพัฒนาการคิด และพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของนักเรียน อันจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ได้ออกแบบให้มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี

เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนแต่ละชั้นปี ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

๒. ประโยชน์จากการเรียนรู้

นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. ขวนคิด ขวนตอบ

เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้สนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

๔. เนื้อหา

แบ่งเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปี มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพ แผนภูมิ และแผนภาพความคิด นอกจากนี้ยังประกอบด้วยส่วนสำคัญอื่น ๆ ดังนี้

๔.๑ เรื่องน่ารู้/เกร็ดความรู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาในหน่วยการเรียนรู้นั้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่นักเรียนควรรู้

๔.๒ แหล่งสืบค้นความรู้/แหล่งสืบค้นข้อมูล เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

๔.๓ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละตอนหรือหัวข้อ เป็นกิจกรรมที่หลากหลายใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน สะท้อนในการปฏิบัติกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๕. บทสรุป

เป็นการสรุปไว้เป็นความเรียงหรือบรรยาย เพื่อทบทวนความรู้ หรือการเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว

๖. กิจกรรมเสนอแนะ

เป็นกิจกรรมบูรณาการทักษะที่รวมหลักการและความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้วมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

๗. โครงการ

เป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติโครงการโดยเสนอแนะหัวข้อโครงการและแนวทางการปฏิบัติโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้สุดท้าย

๘. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะในการประยุกต์ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๙. คำถามทบทวน

เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๐. หายเล่ม

ประกอบด้วยบทอาขยานและบรรณานุกรม

๑๐.๑ บทอาขยาน เป็นบทหรือกรอนที่ให้ฝึกท่องในระดับชั้นนั้น ๆ

๑๐.๒ บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ที่ใช้ค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเขียน

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี และวรรณกรรม..... ๑

- ❖ ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรม ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ โคลงภาพ พระราชพงศาวดาร ๑๐

- ❖ นำเรื่อง ๑๑
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๑๒
- ❖ ประวัติผู้แต่ง
 - โคลงภาพพระราชพงศาวดาร
พระสุริโยทัยขาดคอช้าง..... ๑๓
- ❖ เรื่องย่อ..... ๑๔
- ❖ โคลงภาพพระราชพงศาวดาร ๑๕
- ❖ คัพท์น่ารู้..... ๑๗
- ❖ สารบัญ..... ๑๘
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม..... ๑๙
- ❖ ประวัติผู้แต่ง
 - โคลงภาพพระราชพงศาวดาร
พันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต..... ๒๒
- ❖ เรื่องย่อ..... ๒๓
- ❖ โคลงภาพพระราชพงศาวดาร ๒๔
- ❖ คัพท์น่ารู้..... ๒๕
- ❖ สารบัญ..... ๒๖
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม..... ๒๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนวิศกรรมและ สามัคคีเสวก ๓๒

- ❖ นำเรื่อง ๓๓
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๓๕
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๓๖

- ❖ เรื่องย่อ..... ๓๗
- ❖ บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนวิศกรรม ๓๘
- ❖ บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนสามัคคีเสวก ๓๙
- ❖ คัพท์น่ารู้..... ๔๐
- ❖ สารบัญ..... ๔๑
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม..... ๔๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ศิลาจารึกหลักที่ ๑..... ๔๘

- ❖ นำเรื่อง ๔๙
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๕๑
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๕๒
- ❖ ศิลาจารึกหลักที่ ๑ ๕๓
- ❖ คัพท์น่ารู้..... ๕๖
- ❖ สารบัญ..... ๕๘
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม..... ๖๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนาท ๖๔

- ❖ นำเรื่อง ๖๖
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๖๗
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๖๘
- ❖ เรื่องย่อ..... ๖๙
- ❖ บทละครเรื่อง รามเกียรติ์
ตอน นารายณ์ปราบนาท ๗๑
- ❖ คัพท์น่ารู้..... ๗๘
- ❖ สารบัญ..... ๘๐
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม..... ๘๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖
กาพย์ห่อโคลงประพาส
ธารทองแดง ๘๖

- ❖ นำเรื่อง ๘๗
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๘๘
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๘๙
- ❖ กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ๙๐
- ❖ คัพท์น่ารู้ ๙๔
- ❖ สาระนั้นรู้ ๙๖
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม ๙๗

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗
ประชุมโคลงสุภาษิต
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัว..... ๑๐๑

- ❖ นำเรื่อง ๑๐๒
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๑๐๔
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๑๐๔
- ❖ โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ ๑๐๕
- ❖ คัพท์น่ารู้ ๑๑๑
- ❖ สาระนั้นรู้ ๑๑๒
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม ๑๑๓
- ❖ นำเรื่อง ๑๑๕
- ❖ โคลงสุภาษิตนฤมิตนาการ ๑๑๖

- ❖ คัพท์น่ารู้ ๑๑๘
- ❖ สาระนั้นรู้ ๑๑๙
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม ๑๒๐
- ❖ นำเรื่อง ๑๒๓
- ❖ เรื่องย่อ ๑๒๓
- ❖ โคลงสุภาษิตอศปิปรก ๑๒๔
- ❖ คัพท์น่ารู้ ๑๒๘
- ❖ สาระนั้นรู้ ๑๒๙
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม ๑๓๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘
กลอนดอกลสร้อยรำพึง
ในป่าช้า ๑๓๔

- ❖ นำเรื่อง ๑๓๕
- ❖ ลักษณะคำประพันธ์ ๑๓๖
- ❖ ประวัติผู้แต่ง ๑๓๗
- ❖ เรื่องย่อ ๑๓๘
- ❖ กลอนดอกลสร้อยรำพึงในป่าช้า ๑๓๙
- ❖ คัพท์น่ารู้ ๑๔๓
- ❖ สาระนั้นรู้ ๑๔๔
- ❖ แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม ๑๔๕

- กาพย์ห่อจันทรา ๑๔๙
- บทอาขยาน ๑๕๐
- บรรณานุกรม ๑๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี และวรรณกรรม

ตัวชี้วัดชั้นปี

๑. จับใจความสำคัญ สรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน ท ๑.๑ (ม. ๒/๒)
๒. อธิบายแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ท ๑.๑ (ม. ๒/๔)
๓. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ ท ๕.๑ (ม. ๒/๒)
๔. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน ท ๕.๑ (ม. ๒/๓)
๕. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ท ๕.๑ (ม. ๒/๔)

ประโยชน์จากการเรียนรู้

๑. รู้ถึงความแตกต่างของวรรณคดีและวรรณกรรม
๒. มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือที่ได้รับยกย่องให้เป็นยอดแห่งวรรณคดีไทย
๓. แบ่งประเภทของวรรณคดีที่พบเห็นในชีวิตประจำวันโดยใช้เกณฑ์ที่ศึกษาได้

ชวนคิด ชวนตอบ

๑. งานเขียนลักษณะใดที่ได้รับยกย่องให้เป็นวรรณคดี
๒. รู้หรือไม่ว่า หนังสือเรื่องใดบ้างที่ได้รับยกย่องให้เป็นยอดแห่งวรรณคดีไทย

ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรม

ความหมายของวรรณคดี

วรรณคดี เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใช้ในภาษาไทย เพื่อใช้แทนคำว่า Literature ในภาษาอังกฤษ ปรากฏครั้งแรกในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งวรรณคดีสโมสร เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วรรณคดี

คำว่า วรรณคดี ประกอบขึ้นจากคำ ๒ คำ คือ

คำว่า วรรณ มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึง สี่ ผิวกาย ชนชั้น หนังสือ

คำว่า คดี มาจากคำว่า คติ ในภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึง เรื่อง การไป การเดินไป ที่ตั้งอยู่ การตกลง ที่เกิดเหตุต่าง ๆ

ดังนั้นตามรูปศัพท์แล้ว วรรณคดี จึงหมายถึง เรื่องที่แต่งเป็นหนังสือ ซึ่งหมายถึงเฉพาะ หนังสือที่แต่งดีเท่านั้น มีทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง

นอกจากนี้วรรณคดียังมีความสมบัติ ดังนี้

๑. มีเนื้อหาและรูปแบบที่เหมาะสม

๒. มีศิลปะการใช้ภาษาอย่างประณีต

๓. แสดงความนึกคิดที่เฉียบแหลมของผู้แต่ง สอดแทรกประสบการณ์และความรู้

๔. แสดงพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของผู้แต่ง ทั้งความรัก ความทุกข์ ความสุข ฯลฯ

๕. มีคุณค่าทางประวัติวรรณคดี แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตามกาลสมัยของการแต่ง วรรณคดี

๖. มีคุณค่าทางประวัติภาษา แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตามกาลสมัยของภาษาและการใช้ภาษา

หนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีหรือเป็นวรรณคดี มีผู้ให้คำจำกัดความไว้อย่างต่างกัน เช่น

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งวรรณคดีสโมสร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑. **เป็นหนังสือดี** กล่าวคือ เป็นเรื่องที่สมควรซึ่งสาธารณชนจะอ่านได้โดยไม่เสียประโยชน์ คือ ไม่เป็นเรื่องทุภาษิต หรือเป็นเรื่องที่ชักจูงความคิดผู้อ่านไปในทางอันไม่เป็นแก่นสาร หรือซึ่งจะชวนให้คิดวุ่นวายไปในทางการเมือง อันจะเป็นเครื่องรบกวนแก่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เพราะคนรู้น้อยอาจจะไขว่ไขว่ได้)
๒. **เป็นหนังสือที่แต่งดี** ใช้วิธีเรียบเรียงอย่างใด ๆ ก็ตาม แต่ต้องให้เป็นภาษาไทยอันดี ถูกต้องตามเยี่ยงที่ใช้ในโบราณกาล หรือปัจจุบันกาลก็ได้ ไม่ใช่ใช้ภาษาซึ่งเลียนภาษาต่างประเทศหรือใช้วิธีผูกประโยคประธานตามแบบภาษาต่างประเทศ เช่น ใช้คำว่า ไปจับรถไฟ แทน ไปขึ้นรถไฟ หรือ โดยสารรถไฟ และ มาสาย แทน มาช้า หรือ มาล่า

พระยาอนุมานราชธน (เสฐียรโกเศศ)

วรรณคดี คือ ความรู้สึนึกคิดของกวี ซึ่งถอดออกมาจากจิตใจให้ปรากฏเป็นรูปหนังสือ มีถ้อยคำเหมาะสมเพราะพริ้ง เร้าใจให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความรู้สึก^๑

พระวรวงศ์วิสิฐ

วรรณคดี คือ หนังสือที่มีลักษณะเรียบเรียงถ้อยคำเกลี้ยงเกลา เพราะพริ้ง มีรสปลุกมโนคติ (Imagination) ให้เพลิดเพลน เกิดกระทบกระเทือนอารมณ์ต่าง ๆ เป็นไปตามอารมณ์ของผู้ประพันธ์^๒

วิทย์ คีระศรียานนท์

บทประพันธ์ที่เป็นวรรณคดี คือ บทประพันธ์ที่มุ่งให้ความเพลิดเพลน ให้เกิดความรู้สึกนึกคิด (Imagination) และอารมณ์ต่าง ๆ ตามผู้เขียน นอกจากนี้บทประพันธ์ที่เป็นวรรณคดีจะต้องมีรูปศิลปะ (Form)^๓

^๑เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน), *การศึกษาวรรณคดีไทยในแง่วรรณศิลป์* (กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ, ๒๕๑๘).

^๒พระวรวงศ์วิสิฐ, *วรรณคดีไทย* (กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔).

^๓วิทย์ คีระศรียานนท์, *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ ๔ (พระนคร : สมาคมภาษาและหนังสือ, ๒๕๑๔).

สรุปได้ว่า วรรณคดี คือ เรื่องที่มักมีลักษณะดังนี้

ความหมายของวรรณกรรม

วรรณกรรม

คำว่า **วรรณกรรม** ปรากฏครั้งแรกในพระราชบัญญัติคุ้มครองศิลปะและวรรณกรรม พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใช้ในภาษาไทย เพื่อใช้แทนคำว่า Literature เช่นเดียวกับคำว่า วรรณคดี แต่วรรณกรรมมีความหมายกว้างกว่า กล่าวคือ วรรณกรรม หมายถึง เรื่องที่เขียนขึ้นทั้งหมด โดยไม่จำกัดรูปแบบ ความมุ่งหมาย และคุณค่า อาจแต่งขึ้นในยุคสมัยใดก็ได้ วรรณกรรมที่แต่งดี มีศิลปะของการเรียบเรียง หรือมีวรรณศิลป์ วรรณกรรมนั้นก็จะได้รับยกย่องให้เป็นวรรณคดี

ประเภทของวรรณคดี

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งวรรณคดีสโมสร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กำหนดประเภทของวรรณคดีไว้ ๕ ประเภท ดังนี้

💡 เรื่องน่ารู้

วรรณคดีสมัยสุโขทัย จัดเป็นวรรณคดีสมัยแรกของไทย มีลักษณะเป็นการยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ บรรยายสภาพบ้านเมือง วัฒนธรรม และการอบรมสั่งสอนศีลธรรมมากกว่าให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน

🔍 แหล่งสืบค้นความรู้

วรรณคดีสโมสร

<https://www.orst.go.th/FILEROOM/CABROYINWEB/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000038.FLP/html/328/>

หรือ นิตยสารศิลปากร ฉบับที่ ๔ ก.ค.-ส.ค. ๒๕๕๗

^๑หน้าพาทย์ หมายถึง เพลงประเภทที่ใช้บรรเลงในการแสดงกิริยาอาการเคลื่อนไหวของตัวโขนละคร หรือสำหรับอัญเชิญเทพเจ้า ฤาษี หรือบูรพาจารย์ ให้มาร่วมชุมนุมในพิธีไหว้ครูหรือพิธีมงคลต่าง ๆ

หนังสือที่เป็นยอดแห่งวรรณคดีไทย

ที่ได้รับยกย่องจากวรรณคดีสโมสร

กวีนิพนธ์

ลิลิตพระลอ เป็นยอดของลิลิต
สมุทรโฆษคำฉันท์ เป็นยอด
ของนิทานคำฉันท์
มหาชาติกลอนเทศน์ เป็นยอด
ของกาพย์
เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็น
ยอดของกลอนเสภาหรือกลอน
สุภาพ

ละครไทย

บทละครเรื่อง อิเหนา
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒
เป็นยอดของบทละครร่ำ

ละครพูด

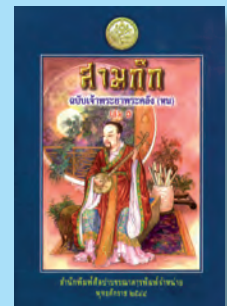

บทละครพูดเรื่อง หัวใจนักรบ
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖
เป็นยอดของบทละครพูด
ร้อยแก้ว

นิทาน

สามก๊ก

ของเจ้าพระยา
พระคลัง (หน)
เป็นยอดของ
ความเรียงเรื่อง
นิทาน

อธิบาย

พระราชพิธี
สิบสองเดือน
พระราชนิพนธ์
ในรัชกาลที่ ๕
เป็นยอดของ
ความเรียง
อธิบาย

การแบ่งประเภทของวรรณคดีตามเกณฑ์ต่าง ๆ

วรรณคดีไทยแบ่งตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. แบ่งตามความมุ่งหมาย แยกได้ ๒ ประเภท คือ

๑.๑ สารคดี คือ หนังสือที่มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านเป็นหลัก เขียนขึ้นจากความจริง ไม่ใช่จินตนาการ

๑.๒ บันเทิงคดี คือ หนังสือที่มุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก

สารคดี

บันเทิงคดี

๒. แบ่งตามลักษณะที่แต่ง แยกได้ ๒ ประเภท คือ

๒.๑ ร้อยแก้ว คือ ความเรียงที่สละสลวยไพเราะ เหมาะเจาะด้วยเสียงและความหมาย

๒.๒ ร้อยกรอง คือ คำประพันธ์ที่เรียบเรียงตามฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละชนิด เช่น คณະ สัมผัส คำเอก คำโท ครุ ลหุ

ร้อยกรองของไทยแบ่งออกเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย อาจใช้คำว่า คำประพันธ์ กาพย์กลอน หรือ กวีนิพนธ์ แทนคำว่า ร้อยกรอง ได้

วรรณคดี
ประเภทร้อยแก้ว

วรรณคดี
ประเภทร้อยกรอง

๓. แบ่งตามลักษณะการจดบันทึก แยกได้ ๒ ประเภท คือ

๓.๑ วรรณคดีลายลักษณ์ คือ วรรณคดีที่บันทึกเป็นตัวหนังสือไว้ในต้นฉบับโบราณ สมุดไทย สมุดข่อย กระดาษ และอื่น ๆ ที่มีการพิมพ์เผยแพร่แล้ว

๓.๒ วรรณคดีมุขปาฐะ คือ วรรณคดีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาแบบปากต่อปาก เช่น บทเห่กล่อม ปริศนาคำทาย

ทั้งนี้การแบ่งประเภทของวรรณคดี อาจคาบเกี่ยวกันได้ เช่น สารคดีมักแต่งเป็นร้อยแก้วแต่อาจแต่งเป็นร้อยกรองได้ บันเทิงคดีอาจแต่งเป็นร้อยกรองหรือร้อยแก้วก็ได้

กฎหมายตราสามดวง
ฉบับโบราณ

วรรณคดี คือ เรื่องที่แต่งดี มีความไพเราะ ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ช่วยยกระดับจิตใจผู้อ่านให้สูงขึ้น และใช้เป็นแบบแผนในการแต่งได้ ส่วนวรรณกรรม คือ เรื่องที่เขียนขึ้นทั้งหมด ไม่จำกัดรูปแบบ ความมุ่งหมาย และคุณค่า หากวรรณกรรมนั้นเรียบเรียงดี มีคุณค่า ก็จะได้รับยกย่องให้เป็นวรรณคดีได้

วรรณคดีและวรรณกรรมนับเป็นบันทึกทางสังคม การศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมจึงช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยแต่ละสมัย และยังทำให้เกิดความเพลิดเพลินซาบซึ้งในสุนทรียภาพของวรรณคดีและวรรณกรรม เข้าใจคุณค่าของศิลปะทางภาษา ซึ่งเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางด้านจิตใจ และเกิดความรู้สึกที่จะเชิดชูทำนุบำรุงภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ

กิจกรรมเสนอแนะ

๑. สรุปองค์ความรู้ในหัวข้อต่อไปนี้ ตามความรู้ความเข้าใจของนักเรียน
 - ๑) วรรณคดีและวรรณกรรม
 - ๒) สารคดีและบันเทิงคดี
 - ๓) ร้อยแก้วและร้อยกรอง
 - ๔) วรรณคดีลายลักษณ์และวรรณคดีมุขปาฐะ
๒. วิเคราะห์ความแตกต่างของหนังสือเรื่อง ราชาริราช และกาพย์เรื่องพระไชยสุริยา ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - ๑) ความมุ่งหมาย
 - ๒) ลักษณะที่แต่ง
 - ๓) ลักษณะการจดบันทึก
๓. สนทนาเกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมที่นักเรียนเคยศึกษามามีเรื่องใดบ้าง และนักเรียนชอบวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด จากนั้นร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าที่นักเรียนได้รับจากการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรม (ในภาพรวม)
๔. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหนังสือที่เป็นยอดแห่งวรรณคดีไทยจากสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ ในสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อยูทูป (YouTube) เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้
๕. จับคู่กับเพื่อน เลือกอ่านงานเขียนวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่ครูกำหนดให้ หรือที่นักเรียนสนใจ แล้วช่วยกันทำกิจกรรมต่อไปนี้ และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

- ๑) สรุปความรู้หรือข้อคิดที่ได้รับ
- ๒) วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคม ด้านการนำไปใช้

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการแบ่งประเภทของวรรณคดีตามเกณฑ์ต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

คำถามทบทวน

๑. งานเขียนลักษณะใดจัดเป็นวรรณคดี และงานเขียนลักษณะใดจัดเป็นวรรณกรรม
๒. แผ่นพับ แผ่นป้ายโฆษณา สลากยา ข้อความท้ายรถ จัดเป็นวรรณคดีหรือวรรณกรรม และเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
๓. เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน มหาชาติกลอนเทศน์ ลิลิตพระลอ เป็นวรรณคดีที่มีความสำคัญอย่างไร
๔. หากวิเคราะห์ นิราศภูเขาทอง โดยใช้การแบ่งประเภทของวรรณคดีตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามา จะมีลักษณะอย่างไร จงอธิบาย
๕. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำกล่าวที่ว่า วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นแหล่งรวมประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด